

Дроботюк О. В.

ORCID: 0000-0003-2409-5131

кандидат економічних наук,

старший науковий співробітник

відділу Азіатсько-Тихоокеанського регіону

Інститут сходознавства імені А. Ю. Кримського

Національної академії наук України

м. Київ, Україна

ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ОФІЦІЙНОЇ ПОЗИЦІЇ КИТАЮ ЩОДО ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ (2022–2025)

Ключові слова: Китай, китайсько-російське стратегічне партнерство, російське вторгнення, російсько-українська війна, Україна.

Ретроспективний аналіз офіційних заяв та дій КНР з лютого 2022-го до квітня 2025 р. на основі даних, акумульованих The U.S.-China Economic and Security Review Commission, демонструє стратегічну “двоїстість” китайської позиції: надання пріоритету двостороннім торговельним китайсько-російським відносинам та позиціонування Китаю як потенційного посередника у встановленні миру, закликаючи до діалогу, утримуючись від вето на заходи ООН та публічно засуджуючи односторонні санкції Заходу [1]. Тому Китай віддає перевагу не обирати між Росією та Україною, але де-факто є ближчим до Росії через стратегічне партнерство та енергетичну залежність. Проте для Китаю Україна є важливою, зокрема, задля забезпечення продовольчої безпеки. До повномасштабного вторгнення китайські компанії брали участь в інфраструктурних проєктах, а також Україна була ключовим транзитним вузлом у межах ініціативи “Один пояс, один шлях”. На тлі технологічного протистояння між США та Китаєм, наслідків обмежень під час пандемії Covid-19 війна в Україні посилює економічні ризики для Китаю, тому головним завданням для китайського уряду є обмеження дестабілізаційного впливу війни на економіку, соціальну стабільність та цілі розвитку [3].

Дослідники Сюй та Чжао описують таку позицію Китаю як “дискурсивну стратегічну нейтральність”: просування наративу про суверенітет, мир і діалог, позиціонуючи себе як відповідальний глобальний актор і потенційний посередник (управління наративом); коригування риторики та позиції відповідно до геополітичної динаміки, уникаючи повного вирівнювання з Росією або Заходом (адаптивний прагматизм) [2, с. 15–16].

З огляду на економічні інтереси, аналізуючи офіційну риторику Китаю з лютого 2022-го до квітня 2025 р. [1], можна виокремити чотири трансформаційні стадії китайської позиції:

1. *Баланс між нейтральністю та економічною виваженістю (лютий – квітень 2022).* Китайські чиновники послідовно позиціонували Китай як “об’єктивну, неупереджену та прагматичну” країну і наголошували на опозиції до односторонніх санкцій як інструментів вирішення конфлікту. В економічному плані Пекін обрав прагматичний підхід: 25 лютого 2022 року великі державні банки призупинили фінансування імпорту російських товарів у доларах, продовжуючи кредитування в юанях, а деякі нафтопереробні заводи тимчасово припинили закупівлю російської нафти. Водночас Китай продемонстрував мовчазну підтримку продовження китайсько-російської торгівлі, заохочуючи використання своєї платіжної системи CIPS як альтернативи SWIFT.

2. *Поглиблення китайсько-російських зв’язків у галузі енергетики та сировинних товарів (травень – грудень 2022).* Зростання залежності від російської нафти та газу: Китай став найбільшим імпортером російської нафти, а також збільшив імпорт газу з Сибіру на 40 %. Китайський експорт мікročіпів, електронних компонентів та товарів подвійного призначення до Росії за перші п’ять місяців 2022 року зріс більш ніж удвічі. На інституційному рівні Пекін заморозив нове фінансування російських проєктів з боку Азійського банку інфраструктурних інвестицій та Нового банку розвитку і не затвердив жодних нових угод у рамках ініціативи “Один пояс, один шлях” до кінця року, одночасно просуваючи розрахунки в юанях за допомогою валютних свопів, щоб дедоларизувати та захистити двосторонню торгівлю від санкцій.

3. *Зміцнення економічної взаємозалежності Китаю та Росії (січень – грудень 2023).* У 2023 році китайсько-російська двостороння торгівля зросла на 26,2 % проти 2022 року та досягла 139 млрд дол., підкресливши поглиблення економічної взаємозалежності на тлі західних санкцій. Розширення західних санкцій проти китайських компаній, що виробляють продукцію подвійного призначення, спонукало Пекін засудити ці заходи як “незаконні”, ввести вимоги щодо експортних ліцензій та припинити детальне розкриття інформації про імпорт російських енергоносіїв з метою захисту двосторонньої торгівлі. Одночасно Китай диверсифікував джерела постачання сировини, підписавши 12-річний контракт на 70 млн тон російського зерна, бобових та олійних культур.

4. *Продовження риторики нейтралітету в поєднанні з економічною підтримкою (січень 2024 – квітень 2025).* Китай продовжував

демонструвати нейтралітет, закликаючи до мирних переговорів і утримуючись від голосування за резолюції ГА ООН, що вимагали виведення російських військ, попри те що він підтримував значний обсяг торгівлі енергоносіями та комплектуванням з Росією. На тлі західних санкцій проти підприємств, що базуються в Гонконзі та КНР, за сприяння російським енергетичним та подвійного призначення секторам, китайські нафтопереробні заводи продовжували імпортувати російську нафту зі знижкою, а компанії і далі постачали критично важливі мінерали та промислові ресурси під виглядом “нормальної торгівлі”. У липні 2024 року Пекін інституціоналізував “антисанкційну” бюрократію та посилив контроль за експортом БпЛА, продемонструвавши виважену реакцію на міжнародний тиск, але водночас не перекривши ключові ланцюги постачання до Росії.

Отже, Китай балансував між дипломатичною нейтральністю та економічним прагматизмом, закликаючи до миру та поглиблюючи стратегічне партнерство з Росією на тлі західних санкцій.

Література:

1. China's Position on Russia's Invasion of Ukraine: Key Events and Statements from February 21, 2022 through April 30, 2025. *The U.S.-China Economic and Security Review Commission*. URL: <https://www.uscc.gov/research/chinas-position-russias-invasion-ukraine> (accessed: 01.06.2025).

2. Xu Y., Zhao X. China's Discursive Strategic Neutrality Position in the Russo-Ukrainian War: Insights from China's Strategic Narratives. *Journal of Contemporary China*. 2025. P. 1–18. URL: <https://doi.org/10.1080/10670564.2025.2479019> (accessed: 01.06.2025).

3. Yang J. The economic meaning of the Russia-Ukraine war for China. *Danish Institute for International Studies*. 2022. URL: <https://www.diis.dk/en/research/the-economic-meaning-of-the-russia-ukraine-war-china> (accessed: 01.06.2025).